Przesyłka opłacona ryczałtem.

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 7 | Vilnius 1938 m. gegužės 20 d. | Pirmi metai

Šiame numeryje

Nebetenkame Tautų Sąjungos

Visi gailime, kai miršta geras žmogus, gailime ir tada, kai toksai žmogus serga nepagydoma liga. Gailime sergančių ne tik paskirų, daug gero padariusių žmonių, bet net ir tų, kurie bent gerus norus turėjo. Panašiai tenka apgailestauti serganti nepagydoma liga Tautų Sąjunga, kurios organizatoriai ir net daugelis jos vairuotojų turėjo geriausius norus, kuriais po Didžiojo karo žavėjosi visa taikos ir ramaus gyvenimo ištroškusi žmonija. Tačiau teko skaudžiai apsivilti ir dabar *nieks* netiki, kad

Tautų Sąjunga kada nors padarytų, iš tikro, gerą darbą.

Šio tarptautinino parlamento susirgimą politinio gyvenimo žinovai seniai jau pastebėjo ir vieni siūlė visokių receptų, kiti tiesiog išbėgiojo, nenorėdami turėti reikalo su vis labiau menkėjančia Tautų Sąjunga.

Per praėjusį dvidešimtmetį Tautų Sąjunga ne kartą mėgino svarstyti ir spręsti labai svarbius politinius klausimus. Kas iš to išėjo? Svarstė klausimų daug, bet neišsprendė nė vieno, arba, tiksliau pasakius, neišsprendė nė vieno klausimo teisingai. To gal Tautų Sąjunga ir negalėjo padaryti, nes neturėjo ir neturi savo kariuomenės, su kurios pagalba galėtų vykdyti savo nutarimus. O kai tokios jėgos neturėjo, svarstomus klausimus sprendė taip, kaip norėjo *galingieji*; mažųjų valstytių ar tautų nuo patirtų skriaudų Tautų Sąjunga apginti nesugebėjo.

Pagaliau, šio mėn. 9-14 dienomis įvykusi Tautų Sąjungos Tarybos sesija galutinai visus įtikino, kad Tautų Sąjunga politiniu atžvilgiu yra jau mirusi. Šioje sesijoje Tautų Sąjunga nusiplovė rankas nuo visų nemalonių klausimų ir išsprendė juos taip, kaip pareikalavo anglai ir prancūzai, iš anksto susitarę su italais.

Anglai ir prancūzai dar deda pastangų Tautų Sąjungai atgaivinti. Jos dar tikisi, kad joms pasiseks prikalbinti Italiją sugrįžti Tautų Sąjungon. To pat norėtų ir mažosios valstybės. Tačiau labai tenka abejoti, kad Italija panorėtų grįžti ton įstaigon, kuri prieš pora metų buvo ją pasmerkusi. Dėl Vokietijos ir Japonijos sugrįžimo nėra ko nė viltis. Vienintelis belieka dar vaistas — persiorganizuoti, parsitvarkyti. Tų vaistų lyg ir norma griebtis, tik vis kažkodėl delsiama.

Lenkijon atvyko Rumunijos premjeras

Gegužės 20 d. į Varšuvą atvyko Rumunijos premjeras patriarchas Miron Kristea su keliais aukštesniais dvasiškiais ir pasaulioniais. Jis apsilanko Lenkijoje, norėdamas atsilyginti už vizitą, kurį savo metu padarė metrop. Dionizijas. Patriarko vizitas užtruks 4 dienas.

Apsilankymo metu patriarkas Varšuvoje uždės vainiką ant nežinomojo kareivio kapo, bus pas Valstybės Prezidentą gen. Slavoi-Skladkovskį, pravoslavų metropolitą Dionizijų.

Ketvirtą dieną jis nuvyks Krokuvon ir aplankys marš. Pilsudskio sarkofagą. Iš Krokuvos svečiai išvyks Rumunijon.

Kelionė, be abejo, turinti ir politinių tikslų, tik apie juos žinių spaudoje trūksta. Viena tik galima pasakyti, kad bičiulystė tarp Lenkijos ir Rumunijos valstybių gana tampri.

Sunki Čekoslovakijos būklė

Čekoslovakijos vokiečiai organizuoja kariškus batalionus

Nepaprastą įspūdį padarė žinia, kad Čekoslovakijos vidaus reikalų ministeris leido organizuoti vokiečiams kariško pobūdžio dalis, kurios pavadintos „Freiwilliger Schutzdienst" F. S. — tai reiškia savanorių saugumo taryba. Čekoslovakijos vokiečių partijos vadas Henleinas paskyrė šių batalionų vyriausiuoju vadu Braudlą, kuris išleido atsišaukimą, pareikšdamas, kad šiuo metu Sudetų vokiečiams būtinai reikalinga kariška organizacija, tik ne paradams, o daug svarbesniems tikslams.

Taigi Čekoslovakijos vokiečiai visiškai atvirai rengiasi prie svarbių įvykių, kurie, atrodo, yra nevengiami. Tuo tarpu jų vadas Henleinas iš Londono sugrįžo į Berlyną ir iš čia laukiamas Prahoje.

Visa anglų spauda ir toliau daug rašo apie vis aštrėjantį Čekoslovakijos vokiečių klausimą, kuris darosi svarbiausiu politinio Europos gyvenimo klausimu.

Įdomu, kad visi beveik anglų dienraščiai sutartinai rašo, kad vienintelė iš susidariusios painiavos išeitis — plebiscitas. Vadinasi, Čekoslovakijos vokiečiai turėsią pasisakyti, prie ko jie norėtų priklausyti: prie Čekoslovakijos ar Vokietijos.

Jei taip bus pasielgta, kaip anglų spauda siūlo, tai iš anksto yra žinomi plebiscito rezultatai, nes visi vokiečiai balsuos už prisijungimą prie Vokietijos.

Vengrų reikalavimai

Vengrų tautinė mažuma taip pat iškėlė visą eilę reikalavimų. Jos atstovai įteikė Čekoslovakijos vyriausybei labai griežtą memorandumą ir jame pareikalavo plačių vengrams teisių, būtent: įsteigti vengrams universitetą, mokyklas paversti vengriškomis, pakeisti radijo programą, pagaliau toms vietoms, kur daugumą sudaro vengrai gyventojai, suteikti autonomiją.

Čekoslovakijos vyriausybės atsakymas dar nežinomas.

Trumpos žinios

— Ryman prie Italijos vyriausybės ambasadoriumi paskirtas žinomas generolas Veniava-Dlugoševskis. Buvęs prieš jį ambasadorius Visockis pasitraukė emeritūron.

— Lenkijos kariuomenės majoras Makovskis pasiryžo nuskristi lėktuvu iš Šiaurės Amerikos į Pietų Ameriką, iš čia per Atlanto vandenyną atskristi Afrikon, o paskui Europon. Jis dabar yra Panamoje.

— Londone susidūrė du traukiniai, kurie vaikšto požemyje. Keli žmonės užmušti ir daug sužeista, yra ir labai sunkiai sužeistų.

— Dir. Velhorskis gegužės 17 d. Varšuvoje skaitė paskaitą apie Lietuvos valstybę. Paskaitos pasiklausyti buvo atvykęs ir pasiuntinys-ministeris Škirpa.

— Anglijos lėktuvų fabrikai užversti darbu ir nesuspėja išpildyti visų užsakymų. Anglijos vyriausybė užsakė Amerikos fabrikams pagaminti reikalingą jai lėktuvų skaičių.

— Brazilijoje prieš savaitę buvo sukilimas. Sukilėliai buvo apsupę prezidento Vargaso rūmus ir buvo norėję jį suimti. Pats prezidentas gynėsi, šaudydamas iš kulkosvydžio. Atvykusi policija išvaikė sukilėlius. Dabar suimami sukilimo vadai ir atiduodami į teismo rankas. Vyriausias sukilėlių vadas suspėjo pasislėpti Amerikos pasiuntinybėje.

— Gegužės 15 ir 16 d. Suomija šventė 20 metų nepriklausomybės sukaktuves. Iškilmėse dalyvavo kariuomenė su savo vadu gen. Manerheimu ir daugybė gyventojų.

— Palestinoje vis nėra ramumo. Trys arabų karaliai — Irako, Saudijos ir Jemeno — vėl kreipėsi į Anglijos vyriausybę, reikalaudami greičiau sutvarkyti Palestinos reikalą ir tai arabų naudai. Arabai jau bene sutinka priimti žydus Palestinon su sąlyga, kad jie nereikalautų sau viešpataujančios tautos teisių.

— Turkijos vyriausybė yra pasiryžusi pradėti grąžinti senąją sostinę Stambulą. Anglai žada duoti jai 16 milijonų paskolą.

Prancūzijos ir Italijos derybos

Prancūzijos ir Italijos vyriausybės, kaip žinia, pradėjo derybas, kad būtų pašalintos visos priežastys, kurios trukdo geram jų sugyvenimui. Derybos šiuo metu nenutrauktos, tačiau sustojo. Prie to prisidėjo žinomoji Musolinio kalba, pasakyta Genujoje. Joje Musolinis nurodė tuos skirtumus, kurie yra tarp Italijos ir Prancūzijos, ir dėl to Prancūzijos vyriausybė pasijuto užgauta. Dabar jos atstovas Ryme stengiasi išgauti iš Italijos užsienių reikalų ministerio Ciano kai kurių paaiškinimų. Tikimasi, kad Ciano paaiškinimai išblaškys nesusipratimus, kilusius dėl Musolinio kalbos, ir derybos bus užbaigtos susitarimu.

Politikos reikalų žinovai tvirtina, kad abi pusės nori sueiti į glaudesnius santykius, nes abi jos bijo Vokietijos galybės. Hitlerio apsilankymo metu Ryme jie pastebėjo kai kuriuos įvykius, kurie esą rodo, jog Italijos ir Vokietijos bičiulystė nėra tokia tvirta, kaip apie tai rašo italų ir vokiečių spauda. Italijos ir Prancūzijos susitarimas tik sustiprins taiką Europoje.

×

Musolinis, kalbėdamas Genujoje nepalankiai apie Prancūziją, turėjo galvoje tą aplinkybę, kad Prancūzijos vyriausybė leidžianti vežti iš Sov. Rusijos ir Čekoslovakijos per sieną Katalonijon lėktuvus, tankus ir kitą amuniciją. Jis, mat, norėtu, kad kiti nesikištų Ispanijos karan ir nepadėtų vyriausybininkams. Prancūzijos kišimasis tik vilkina patį karą ir pasunkina italų darbą. Prancūzija greičiausiai bus priversta atsisakyti tokio darbo, nes šiuo reikalu susidomėjo ir Anglija. O ši nori sutaikyti Prancūziją su Italija.

Žibalas ir diplomatija

Viso pasaulio spauda plačiai rašo apie drąsų Meksikos vyriausybės žygį, nutraukiant su Anglija diplomatinius santykius.

Santykiai buvo nutraukti dėl žibalo, kurio šaltiniai iki šiol buvo Amerikos ir Anglijos kapitalistų rankose. Kai Meksikos vyriausybė susekė, kad svetimieji kapitalistai perdaug nori pasipelnyti, nutraukė visas kadaise pasirašytas sutartis, žibalo šaltinius perėmė savo žinion, užsienio kapitalistai turėjo iš Meksikos nešdintis.

Dėlto Anglijos vyriausybė, užstodama savuosius kapitalistus, įteikė Meksikos vyriausybei griežtą notą, kurioje įžeidė Meksiką, kaipo valstybę.

Atsakydama į tai, Meksikos vyriausybė nutraukė su Anglija diplomatinius santykius. Amerikos spauda, aiškindama šį gana būdingą įvykį, pabrėžia, kad tai yra dar vienas įrodymas, jog Anglijos galybė, nors ir pamažėl, bet menkėja.

Paskutiniu metu spaudoje pasirodė žinių, kad Meksikoje susektas sąmokslas, nukreiptas prieš dabartinį prezidentą, ir kad tą sąmokslą rėmusi viena valstybė. Spėjama, kad ta valstybė būsianti Anglija.

— Anglijos, Prancūzijos ir Italijos kapitalistai nemaža pinigų buvo paskolinę Austrijai, kai ši buvo nepriklausoma vastybė. Dabar yra susirūpinę, kas jiems tuos pinigus sugrąžins, nes Vokietija ne labai linkusi jų pretensijas tenkinti.

Belgijoje ir Vengrijoje pasikeitė vyriausybės

Paskutinę savaitę gyviau sujudėjo gyvenimas ir mažesnėse valstybėse: Belgijoje ir Vengrijoje, — atsistatydino vyriausybės.

Belgijos vyriausybės priešakyje atsistojo socialistas, buvęs užsienių reikalų ministeris Spaak. Gegužės 17 d. jis skaitė parlamente savo pareiškimą apie darbus, kuriuos stengsis nuveikti. Iš pareiškimo matyti, kad užsienio politikoje jokių atamainų nebūsią. Vidaus gyvenime numatyta stambesnių reformų. Spaako vyriausybė pirmučiausia pasirūpins patenkinti flamandų reikalavimus. Mat, Belgijoje gyvena dvi tautos: valonai-prancūzai ir flamandai-germanai; valonai Belgijoje viešpatauja, flamandai neturi lygių su jais teisių. Taigi Spaakas rūpinsis sulyginti juos su valonais. Jei tai Spaakui pavyks įgyvendinti, Belgija susilauksianti ramesnio gyvenimo.

Vengrijoje vyriausybės priešakyje atsistojo Imredi. Ir jis neketina keisti užsienio politikos, už tai žada daugiau suvaržyti žydų teises ir, apskritai, daugiau rūpintis tautiniais vengrų reikalais.

Atamainos Anglijos vyriausybės tarpe

Jau seniai buvo kalbama, kad Anglijos vyriausybės tarpe turį įvykti svarbių atamainų. Tos atamainos, pagaliau, įvyko gegužės 16 d. Iš vyriausybės tarpo pasitraukė aviacijos ministeris Svintonas ir kolonijų — Harlechas. Ryšium su tuo kai kurio ministeriai pasikeitė, kaip sako, portfeliais (vietomis).

Šios atamainos neduoda pagrindo laukti Anglijos politikos pasikeitimo, nes užsienių reikalų ministeris Halifaksas, kuris atsistatydinimo buvo tikėtasi, pasiliko vietoje.

Po atamainų Čemberleno vyriausybė turės dar didesnio pasitikėjimo, negu turėjusi prieš tai. Opozicija, kuri buvo atsiradusi konservatorių tarpe, dabar nurimo. O ji rengėsi kelti bylą aviacijos ministeriui už nesugebėjimą tvarkyti pavestąjį jam reikalą. Dabar parlamentas rengiasi pareikšti Čemberlenui ir jo vyriausybei pasitikėjimą.

Lietuvos prekybinės derybos

Lietuvos Valstybė veda prekybą beveik su visomis pasaulio valstybėmis. Kitur perka, ko jai trūksta, ir parduota, ko pati turi perdaug.

Palyginti su kitais metais, šiemet Lietuvos prekyba su kitomis valstybėmis vedama sėkmingai. Pavyzdžiui, per šių metų pirmuosius keturis mėnesius kitur išvežta ir parduota prekių už 74.900.000 litų, o nupirkta ir įsivežta iš kitur prekių už 70.200.000 litų.

Ateityje numatoma Lietuvos prekyba su kitomis valstybėmis dar labiau išplėsti. Pirmiausia netrukus bus pradėtos prekybos derybos su Vokietija. Tuo reikalu šiomis dienomis į Kauną yra atvykęs Vokietijos užsienių reikalų ministerijos atstovas ir Lietuvos pasiuntinybės Berlyne sekretorius Kuzmickis, kurie aptars būsimų derybų tvarką. Numatoma prekybos derybas pradėti birželio pabaigoje arba liepos mėn. pradžioje.

Šiomis dienomis į Kauną buvo atvykę Graikijos pirkliai, kurie taip pat darė žygius užmegsti su Lietuvos pirkliais prekybinius santykius. Išaiškinta, kad Lietuva Graikijoje galėtų pirkinėti tabaką ir džiovintus vaisius, o Graikija Lietuvoje — miško medžiagą, fanerą, celulozą ir kt.

Šiuo metu atnaujinama Lietuvos prekybos sutartis ir su Belgija. Tuo reikalu į Briuselį yra išvykęs Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Paryžiuje P. Klimas.

— Palangos padegėliais rūpinasi visa Lietuvos visuomenė. Be to, trys draudimo įstaigos, kuriose buvo apdraustas sudegęs turtas, padegėliams išmokės apie 430.000 litų.

— Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto studentų choras gegužės 18 d. su dideliu pasisekimu dainavo Čekoslovakijos sostinėje Prahoje. Be to, Kauno operos solistas Mažeika gavo pakvietimą dainuoti Čekoslovakijos operoje.

— Praėjusią savaitę į Lietuvą atvyko pirmoji Amerikos lietuvių ekskursija, kuri Lietuvoje paviešės ilgesnį laiką.

— Gegužės 22 d. Šiauliuose įvyks Lietuvos tautiškojo jaunimo „Jaunosios Lietuvos" dainų šventė

Kun. Tumas—liaudies bičiulis

Šiemet pavasarį sukako penkeri metai, kai mirė visos lietuvių tautos mylimas ir branginamas kunigas Tumas-Vaižgantas. Tai buvo didelis savo krašto ir savo žmonių mylėtojas, visą amžių dirbęs Lietuvos gerovei.

„Kuone nuo pat kūdikio lopšio ir iki pasenusio lazdos — rašė jis prieš mirtį — aš nieko tiek nemylėjau, kiek slieko širdžia tą velėną, po kuria štai jau septintą dešimtį metų landžioju. Man viena — sako jis toliau — tebuvo skanu ir malonu — čėplioti, kad ir nešvarų be tik tautinį ciulpiką. Vyžota, lopyta mano Lietuvėlė, bet — mano! Lininiai arielkininkai, mėšluočiai, dažnai net padlecai tie lietuviai, bet mano broliai!

Šiais žodžiais kun. Tumas apibūdino visą savo gyvenimą. Ir tikrai, sunku rasti žmogų, kurs tiek būtų mokėjęs mylėti savo kraštą ir vyžotus brolius lietuvius, kiek kun. Tumas. Pats kilęs iš šiaudinės pastogės, nenutolo nuo jos per visą amžių. „Lininiai arielkininkai, o dažnai net ir padlecai lietuviai" jam per visą gyvenimą buvo tikri broliai, kurių darbus ir vargus jis aprašė savo knygose.

Sunkūs buvo Lietuvai spaudos draudimo metai. Anot mūsų vieno dainiaus, nei žodžio nei rašto erelis neleido suspaudęs sparnais. Lietuvoje buvo tamsu ir juoda. Tuo sunkiuoju mūsų kraštui laiku kun Tumas ne tik rašė, bet drauge su gudresniais liaudies sūnumis pats platino įvairius lietuviškus raštus, skleidė juos po Lietuvą. Visa tai jis yra gražiai papasakojęs savo „Pragiedruliuose", kur vaizduoja save kunigo Vizgirdo asmenyje.

Dėl tos savo brolių meilės kun. Tumui nemaža teko nukentėti. Jis buvo tremiamas iš vienos menkos parapijos į kitas dar menkesnes, bet kovoti už lietuvio šviesesnį rytojų niekad nenustojo. Po spaudos draudimo laikų atėjo triukšminga 1905 metų rusų revoliucija. Kun. Tumas vyksta į Didįjį Vilniaus lietuvių seimą, o pagrįžęs į kaimą organizuoja liaudį, kad ši reikalautų lietuviškų mokyklų, lietuvių valdininkų įstaigose, savivaldybėse ir kitur. Jis visur vadovauja ir rūpinasi, būdamas judrus, kaip gyvasis sidabras. O 1914 metais, ėmus dundėti Lietuvos padangėje patrankoms, nelaimėms užklupus visą šalį, kun. Tumą matome pirmose eilėse tų, kurie rūpinosi nukentėjusius nuo karo lietuvių žmones šelpti. Jis renka visame krašte aukas nelaimingiems karo pabėgėliams, jis sielojasi drauge su visais lietuviais, kaip padėti toli nuo savo krašto nublokštiems tautie-čiams, atsidūrusiems Rusijos gilumoje. Vyksta į Rusiją ir ten ilgai dirba lietuvių įstaigose nukentėjusiems nuo karo šelpti. Skriaudė lietuvį bažnyčioje, neleisdami lietuviškai melstis, ir čia kun. Tumas buvo savo tautiečių uolus gynėjas. Lietuvių laikraščiuose spausdindavo tuo reikalu savo straipsnius, kuriuose drįsdavo atvirai pasakyti kartų teisybės žodį net dvasinei vyriausybei, kuri ir anuomet nevisada patenkindavo lietuvių reikalavimus.

Būdamas didelis lietuvių liaudies bičiulis, kun. Tumas nemaža vietos paskyrė jai ir savo raštuose. Jis gražiai aprašė ne tik lietuvių artoją ir jo likimą, bet nepaskyštėjo vietos savo knygose nei Lietuvos gyvulėliams, nei Lietuvos gamtai aprašyti. Tai buvo kupinas žmoniškumo jausmų kunigas ir lietuvis. Mylėdamas liaudį, ir pats buvo liaudies mylimas. Mokėjo prabilti į žmonių jausmus, bet mokėjo ir prajuokinti. Buvo geras pamokslininkas, gabus kalbėtojas, labai jautrus, gailestingas ir visuomet linksmas. Lietuvos valstybę kuriant ir daug metų prieš tai visuomeninį darbą dirbant, kun. Tumo labai daug nuveikta. Prieš penkerius metus mirusio kun. Tumo gailėjo visa Lietuva, visi jos piliečiai.

Su visa lietuvių tauta liudnąsias jo mirties sukaktuves minėdami, lenkiame ir mes savo galvas prieš didįjį tautietį.

V. M.

Krikščionybės sukaktuvės

Kaip žinia, šiemet yra suėję 550 metų, kai Lietuva yra priėmusi Rymo katalikų tikėjimą. Šioms sukaktuvėms paminėti gegužės 29 dieną Kaune rengiamos didelės iškilmės. Tą dieną iš ryto Kauno Katedroje—Bazilikoje bus laikomos iškilmingos pamaldos, o vakare Valstybės teatre bus surengta akademija. Joje bus paskaita apie krikščionybės laimėjimus Lietuvoje ir po to įvyks meninė dalis — giesmės, dainos, muzika. Akademijoje pasakys atitinkamas kalbas Valstybės Prezidentas Antanas Smetona ir Kauno arkivyskupas—metropolitas Juozapas Skvireckas.

Minint Lietuvos krikšto sukaktuves ketinama išleisti visa eilė mokslišku veikalų, kuriuose bus aprašyti pagonybės ir krikščionybės laikai Lietuvoje.

Kaip pasiklosim, taip išsimiegosim

Mūsų pareigos ir teisės

Senas, bet labai teisingas žmonių posakis „Kaip pasiklosi, taip išmiegosi" gyvenimiškos reikšmės niekad nenustojo. Kiekvienas žmogus juk yra geriausias savo laimės ir gražesnės buities kalvis. Kokią buitį savo darbu ir triūsu nusikalsi, tokią ir turėsi, ką, besigrumdamas su įvairiomis gyvenimo kliūtimis, iškovosi, tai ir bus tavo. Niekas nieko dovanai neduoda, viskas reikia pačiam užsidirbti ir užsikrutėti. Net ir elgeta, prašydamas išmaldos ir kitų gailestingumo, atlieka tam tikrą pašymo darbą. Dėl to už vis daugiau *reikia pasitikėti savimi, o ne kitų malone ir gera širdimi.* Kepti karveliai niekam patys į burną neskrenda. To reikia niekad nepamiršti.

Kaip paskirų žmonių, taip lygiai ir visuomenių ar tautų gyvenime veikia tie patys pastovūs ir griežti, gamtos nustatyti, kovos dėl buities dėsniai. Tauta ar tik tam tikra jos dalis taip pat tik įtemptu darbu ir sugebėjimu ryžtingai siekti užsibrėžto tikslo gali sukurti geresnį sau gyvenimą ir iškovoti priklausomas sau teises. Tas pats yra ir su mūsų krašto lietuviais, kurie turėtų ne kokių stebuklų laukti, ne kieno nors malonės ar pasigailėjimo tikėtis, bet patys kalti savo laimę, patys taip dirbti ir tvarkytis, kad gyvenimas taptų pakenčiamesnis ir lengvesnis.

Tūlas čia gali pasakyti: bet mes juk dirbam, niekad be darbo nebūnam, o gyvenimas vis neki tėja geron pusėn. Ko dar mums trūksta?

Taigi ir bloga, kad tik taip atrodo, esą, jau viskas padaryta ir nieko netrūksta. O iš tikrųjų daug dar ko trūksta. Pirmiausia *daug kam mūsų trūksta pilietiškos drąsos, ryžtingumo, susiklausymo ir vieningumo ten, kur dėl bendrų savo reikalų turėtume visi kaip vienas stoti.* Negalima juk drąsiu vadinti to, kuris dėl menkniekio kaimyną išplūsta, pažįstamą ar net draugą pasigėręs peiliu surėžo, bet bijo viešai balso paroduti ir viešame gyvenime — susirinkime, įstaigoje ar kitur pirmas už kitų pečių slepiasi ir prieš didesnį ir galingesnį trilinkas lenkiasi, dažnai pats savęs kaip žmogaus ir kaip lietuvio išsigindamas. Toks nedrąsuolis, bet pelė, kuri, ir mažiausio šiugždesio pabugus, bėga kampan po šluota slėptis.

Drąsus tas, kuris kaip žmogus, pilietis ir lietuvis nesibijo ir nesivaržo savo ir kitų reikalų ginti, kuris moka ir drįsta reikalauti to, kas jam iš gyvenimo tikrai priklauso. Ar tokių daug yra? — Nelabai.

Šio krašto lietuviai yra tokie patys piliečiai, kaip ir nelietuviai *Visi valstybės įstatymai visiems piliečiams lygūs. Jų ribose galima reikalauti visko, kas pagal juos priklauso.*

— Ar viską, ką įstatymai leidžia, išnaudojame?

— Ne!

— Kodėl?

— Nemokame, nesistengiame, nesugebame vieningai to reikalauti, o dar dažniau visai nieko nemėginame daryti. Kad taip yra, to pavyzdžių begalė. Štai pirmas: kai kuriose pradžios mokyklose yra lietuvių kalba bent kaip dalykas. Tačiau praktikoje lietuviškai dažniausiai visai nemokinama, nors visi vaikai yra lietuviai. Nemoko todėl, kad patys tėvai to nepareikalauja, neverčia vaikų į lietuvių pamokas lankytis, nenuperka jiems lietuviškų vadovėlių, pagaliau nepaprašo ir nepareikalauja, kad jų mokykloje būtų lietuvis mokytojas, kuris mokėtų lietuviškai. O kam gi tai turi pirmiausia rūpėti, jei ne patiems tėvams. Išsisukinėjimas, kad vaikas, mokėdamas nelietuviškai, mokės skaityti ir rašyti ir lietuviškai, tai tik savęs apgaudinėjimas, kurio kada nors tėvai tikrai gailėsis, bet galės būti jau pervėlu.

Valsčių savivaldybėse

Turime valsčių savivaldybes. Valsčiaus taryba ir jos išrinktas viršaitis (vaitas)—tai valsčiaus galvos, kurios tvarko viso valsčiaus ūkį: renka mokesčius, taiso kelius ir atlieka kai kuriuos piliečiams patarimus. Kaip jie visa tai atlieka, daugiausia pareina nuo tų žmonių, kurie ten sėdi. O juk juos renka ne kas kitas, bet patys valsčiaus (gminos) gyventojai. Kokius jie išrenka, tokius ir turi. O daugiausia išrenka žmones menkaverčius: senus, mėgstančius stipriai išsigerti, beraščius, kurie, be linkčiojimo galva pritarimo ženklan, valsčių tarybų posėdžiuose nė žodžio necypteléja. *Ar gi taip būtų, jei mūsų žmonės išrinktų savus, padorius ir nusimanančius valsčiaus reikaluose atstovus.* Tas pats yra ir su bendruomenių (gromadų ir šaltysių) rinkimais — „ot, kaip išeis, taip bus ir gerai". Tik paskui apsižiūri, kad vis dėlto ne visai gerai.

Kooperacijos srityje

Dabar mūsų krašte yra nemaža jau ir kooperatyvų (krautuvių, pieninių). Ten, kur žmonės patys tvarkosi, kooperatyvai verčiasi neblogai. Bet yra daug tokių, kuriuos moka ir tvarko svetimi žmonės, nors apylinkėje gyvena daugiausia lietuviai. Jie, o nekas kita yra ir kooperatyvo nariai.

Tačiau kooperatyvo susirinkimuose, galima sakyti, jų nė balso nesigirdi. Kodėl? Visaip esti: nepranta, nesidomi, o už vis daugiau nedrįsta ir bijosi Kaip čia, girdi, ką sakysi, kad ten už stalo sėdi ponai, kartais net ir iš miesto atvažiavę.

Sitaip, žinoma, nebūtų ir kaip pelė po šluota susirinkime nesėdėtum, jei būtų daugiau drąsos ir susiklausymo kooperatyvo tarybose ir valdybo būtų renkami savo žmonės. Nereikėtų tada tik klausyti, ką kiti sako, bet pats jaustumeis kaip šeimininkas.

Tokių pavyzdžių, kur dažniausiai tik dėl pačių žmonių apsileidimo nukenčia visų bendri reikalai, galima būtų labai daug priskaityti. Dėl to kaimas turi suprasti, kad reikia visa tai taisyti.

Niekas jų reikalų taip gerai nesupranta, kaip patys ūkininkai, niekas negali jų taip ginti, kaip patys. Kaip savo reikalus ginti, kaimas gali gerai pasimokyti ir iš miestų, kurie moka ir sugeba visi kaip vienas savo reikalus ginti. Kaime, tiesa, visai kitokios gyvenimo sąlygos, bet *vieningumas, susiklausymas ir drąsa visur vienodai naudinga ir reikalinga.*

Kas svarbiausia

Lietuvis ūkininkas be kitų reikalų, *turi dar rūpintis lietuvybės išlaikymu ir savo šeimoje ir visame krašte. Reikalingos jam kultūringos lietuviškos pramogos, kultūrinės draugijos, laikraščiai, knygos.* Žodžiu, lietuviui ūkininkui reikalingos visos kultūrinės priemonės savo dvasiai tobulinti ir lietuvystei stiprinti. *Tų kultūrinimo priemonių,* kurios galės pakelti aukščiau ir dvasinę ir materialinę buitį, *galima būtų ir reikalauti,* nes, deja, per paskutinius porą metų beveik visų netekome. *O jos mums ir kaip žmonėms, ir kaip piliečiams, ir kaip lietuviams priklauso, ir jokiais įstatymais nedraudžiamos.* Bet ir čia svarbiausia laimėjimo sąlyga—reikalo supratimas, susiklausymas ir vieningumas.

Taigi savo gyvenimu, savo ateitimi turėtume patys rūpintis, nes niekas mūs taip neatjaus, taip nesupras, kaip patys. Vadinasi, viskas nuo mūs pačių pareina, ir kaip pasiklosim taip ir išsimiegosim. Kaip žinome, kaimas yra didelė jėga, tik jam reikėtų smarkiau pajudėti ir visur reikalauti, kas jam teisingai priklauso.

M.

M. LUKŠYS

Svarbūs atsitikimai

(Pabaiga).

Visi suklego juokais.

— Tai išsirink kokią.

Susirinkusieji klausė, Jonelis atsakinėjo. Besikalbėdami sulaukė vakaro. Jonelis liko nakvoti. Rytą išėjo pas kitus pažįstamus.

Išėjęs į vidurį miškelio sustojo ir dairydamasis galva lingavo. Visą dvarą kaip penkis savo pirštus žinojo ir nelaisvėje dažnai atsimindavo — dideli klojimai, ilgi tvar tai, sodas, — dabar tuščia: klojimai sudegę, tvartų stogai nuplėšyti, sodas iškirstas, kumetynių langai išdaužyti. Pastovėjęs skubiai apsidairė: atsiminė prie kumetynių bestovįs, kur prieš karą vis aplink jį pulkas bobų ir vaikų stovėdavo, o dabar — nieko, ir atsiduso:

— Keista.

Dar kartą pažvelgęs į dvaro griuvėsius atsiduso ir nuėjo vieškeliu. Kelias buvo šlapias. Ėjo pamažu. Blaškėsi mintys neaiškiosios, miglotos. Užėjęs ant kalnelio, nejuntamai kilstelėjo kepurę:

— Tegul bus pagarbintas...

Apsidairė kartą, antrą. Patrynė akis — manė sapnuojąs: čia stovėjo kryžius, o dabar nėr.

— Pavogė, — pamanė.

Iš vieškelio pasuko keleliu į kaimą. Kaimo tik kaminai riogsojo — buvo sudegęs. Vis dairydamasis praėjo visą kaimą. Paskum pasuko grabkrančiu ir nuėjo laukais, nesuprasdamas kur ir ko.

Praėjo ruduo ir žiema. Atėjo pavasaris ir vasara. Nuliūdusieji laukai sužaliavo. Šalia vieškelio gluosniai plačiai išsikerojė šlamėjo. Vieškeliu slinko mažutis vežimėlis. Jį, už lazdos nusitvėrę, traukė vyras ir moteriškė. Lėtai žingsniuodami abu tylėjo. Priėję kalnelį sustojo.

— Čia buvo kryžius.

— Kryžius? — paklausė moteriškė. — O dabar nėra?

— Matai, kad nėra.

Moteriškė sunkiai pakėlė galvą, šaltu žvilgsniu pasidairė ir atsiduso (ji buvo neregė).

Kai prisiartino prie dvaro, juos pasitiko keletas vaikų. Jie iš paskos eidami šnabždėjosi:

— Vėl Jonelis atvažiuoja. Vyre, vežimėlis naujas.

— Tur būt, daug saldainių veža. Taip sunkiai traukia.

— Net dvieše.

Privažiavo kumetynes ir sustojo. Dabar jau daugiau kas kumetynėse gyveno — karo išblaškyti susirinko. Vėl išsivertė pulkas bobų: visoms buvo įdomu matyti Jonelį, vėl šį tą pas jį pirkinėti. Vos tik jis spėjo dėželę atidaryti, mergiūkos apniko žiedų prašyti. Taip klausiamas pirmiau labai pykdavo, bet dabar nieko neatsakė. Lyg negirdėjęs, išėmė adatų, sagučių ir žvelgė į visus, prašydamas pirkti. Pirkti maža kas pirko. Stovėjo dėl įdomumo. Pratę Jonelį visuomet vieną matyti, nežinojo, dėl ko moteriškė kartu su juo einanti. Smalsesnės moterys pradėjo — vienos Jonelį, antros jo draugę klausinėti.

Apsidairius, lyg bijodama, tyliai Jonelio drauge paklausė:

— Ar gražus mano vyras?

Šis klausimas, matyt, ją labai vargino. Kur tik eidama, vis ji klausdavo. Būdama neregė pasidžiaugdavo savo vyru bent tada, kai kiti pagirdavo.

Išgirdusios moters, kad čia Jonelio žmona, pilte apipylė jo daiktus. Sudėliojęs rūsčiai pažvelgė į žmoną ir, padavęs vežimėlį traukti, išsivedė. Per dvarą eidami abudu tylėjo. Jei žmona ir klausdavo, jis neatsakydavo. Buvo supykęs. Net nusprendė žmoną už nereikalingas kalbas pabarti.

Paėjęs toliau nuo dvaro, viduriu kelio eidamas, pranešo:

— Šok, duobutė!

Žmona peršoko.

Eidamas toliau vis įsakinėjo:

— Šok, duobė! Smarkiai šok, didelė duobė! Neparpulk!

Žmona, tai girdėdama, lyg stumdoma, lygiu keliu eidama, strikt pastrikt šokinėjo. Gerą galą pašokinėjus, pradėjo alsuoti ir klupti.

— Į kokias klamdynes mane vedi! — Ar nėr geresnio kelio?!

— Ir čia geras ir gražus, kaip ir tavo vyras. Koks yra, toks ir bus. — Tai taręs pervedė žmoną per griovį.

— Klaupk, kunigas atvažiuoja.

— Žmona atsiklaupė ir pašoko — į dilgėles atsiklaupta.

— Eik čia, toliau.

Paėjus vėl atsiklaupė — vėl dilgėlės.

— Kur vedi? — pradėjo žmona pykti. — Ar nematai, kad dilgėlės? Ar kelio nežinai?

— Aš matau ir žinau. O tu man šiukštu daugiau nė žodžio.

Abudu nutilo. Perėję per griovį lėtai keliu nulingavo.

Tai buvo pati baisiausioji diena jų gyvenime.

K.

Vienuolis — žvėrių ramdytojas

Vieną kartą paklausė vienuolyno viršininkas savo vienuolį:

— Ką tu šiandien nuveikei?

— Ak, — atsakė vienuolis, — aš kasdien turiu tiek darbo, kad be Dievo pagalbos niekada neapsidirbčiau.

— Tai ką gi tu veiki?

— Aš turiu du sakalu ramdyti, dvi stirnas laikyti, du ožiu tampyti, slibiną supančioti, lokį nugalėti ir ligonį slaugyti.

— Ką tu čia kalbi, visam vienuolyne nė vieno iš tų gyvių nėra?!

— Tačiau taip yra, — atsakė vienuolis. — Du sakalai, tai mano akys, kad jos į piktą nežiūrėtų, dvi stirnos, tai mano kojos; aš jas turiu laikyti, kad nenuvestų manęs piktu keliu. Du ožiai, tai mano rankos, kurias aš turiu tempti prie darbo. Slibinas, tai mano liežuvis, kurį aš turiu pančioti, kad jis ką pikta neplepėtų. Lokys — tai mano širdis, su kuria aš turiu nuolat kovoti dėl savimylos ir tuštybės. O ligonis yra visas mano kūnas, kurį aš turiu slaugyti, kad jis nepasiduotų geiduliams.

O tu, drauguži, ar mažiau turi darbo. Kiekvienas, kas nori turėti tvirtą charakterį, turi būti taip pat toks žvėrių karalius, savo polinkių ramdytojas. Besiruošiąs didelius darbus Dievui ir tėvynei nudirbti negali sakyti:

— Ak, aš jau toks į piktą linkęs gimiau. Ne, idealistas jaunuolis sako:

— Manyje yra laukinių, užsispyrusių žvėrių, dėl to aš juos turiu pripiaukinti ir nuramdyti.

Kas juos jungia ir kas skiria

Prie dinamiškiausių valstybių šiandien priskiriama Vokietija ir Italija. Tas dinamiškumas pasireiškia visose srityse, o ypatingai ryškus esti, kai pasitaiko proga pasirodyti užsieniui. Pavyzdžiui, Musolinio suruoštas priėmimas Hitleriui buvo tiesiog pasakiškas.

Priėmimui suruošti buvo išleista daugiau kaip 80.000.000 auksinų, sukviesta 50.000 fašistinio jaunimo sportiniems pratimams parodyti, per tam tikslui suruoštus jūros manievrus dalyvavo 203 karo laivai, 80 pavandeninių laivų, o per kariuomenės paradą dalyvavo 30.000 kareivių, 300 lėktuvų. Tautiniuose žaidimuose, chore dalyvavo 10.000 žmonių.

Patys italai, kurie labai mėgsta visokios rūšies teatrališkumą, tuščias scenas, buvo nevienodai nusiteikę: vieni piktinosi tuo nenatūralumu, kiti buvo sužavėti, nes per manifestacijas, kurių pačiame įkarštyje pasirodė karalius, Musolinis ir Hitleris, minia nenutildomai kėlė ovacijas vien tik savo karaliui ir Dučei, užmiršusi, kad visa tai yra suruošta Hitleriui pagerbti. Ir tik kai Musolinis atitinkamu gestu parodė, kad reikia Hitleris sveikinti ir jam šaukti, išmokinta minia pradėjo šaukti „Heil Hitler".

Šios istoriškos savo prabangumu iškilmės buvo suruoštos nedovanai. Pirmiausia jos buvo tokios dėl to, kad totalinių valstybių vadai negali apsieiti be nuolatinių iškilmių, kurios reikalingos minioms įkaitinti, kad šios nuolat būtų sužavėtos savo vadu.

Be to, būta ir kitų tikslų. Pavyzdžiui, Musolinis padarė visa, kad į iškilmes atvyktų kuo daugiau svečių iš visų kraštų, o ypatingai, kad daug privažiuotų laikraštininkų. Ir tikrai. Visi didesnieji pasaulio laikraščiai atsiuntė savo specialius korespondentus, kurie kasdien siuntė savo laikraščiams sieksninius straipsnius apie iškilmių prabangą. Milijonai skaitytojų žavėjosi Italijos galybe ir Musolinio organizaciniais gabumais. Karo žinovai labai teigiamai rašė apie Italijos armiją, jos moderništą apginklavimą ir puikų karinį pasiruošimą.

Prie eksportinių tikslų reikia priskaityti ir Musolinio noras parodyti pasauliui, kad Rymo—Berlyno ašis yra tvirta, kad nei Austrijos prijungimas prie Vokietijos, nei Italų — Anglų susitarimas, nei prasidėjęs tokios pat rūšies pasitarimas su Prancūzija tos ašies nepalaužė.

Taip pat per iškilmes Musolinis norėjo įrodyti — Hitleriui, kad dabartinė Italija yra didelė politinė ir karinė galybė, nemenkesnė už Vokietiją, kad jai imperijos titulas priklauso visai užtarnautai, kad Italija Vokietijai yra lygus partneris. Tenka pabrėžti, kad šiuo atveju Musolinis tikslą irgi pasiekė, nes Hitleris Italijos armija buvo sužavėtas, jos karinį pasiruošimą ir apginklavimą labai išgyrė. Tai jau didelis Musolinio laimėjimas, nes iki šiol Hitleris apie Italijos militarines jėgas kalbėjo nevisai palankiai.

Be šitų tikslų, abudu diktatoriai aptarė aktualius politinius reikalus, kurie svarbūs Vokietijai ir Italijai. Šiuo atveju, kaip dabar aiškėja, abudu vadai surado bendrą kelią, kuriuo nutarė ateityje kartu eiti, prisilaikant svarbiųjų ašies dėsnių, juo labiau, kad praeityje šis kelias davė gerų rezultatų. Kai Musolinis įsipainiojo į karą su Abisinija ir kai Tautų Sąjunga paskelbė sankcijas, Hitleris ne tiktai nepalaikė priešitališkos politikos, bet dar pradėjo sąjudį dėl Pareinio dimilitarizuoto krašto ir kitus žygius, kurie labai nusilpnino politinę ofenzyvą prieš Italiją ir padėjo greičiau ir laimingiau Musoliniui laimėti karą. Kai Hitleris ruošėsi okupuoti Austrijos, Musolinis pradėjo maišyti vandenį Anglijos politikų tarpe ir piršti jiems susitarimą. Hitleris tuo pasinaudodamas ramiai įvykdė anšliusą.

Šiuo momentu Berlyno—Romos ašis jau nėra taip aktuali ir reikšminga, kaip kadaise ji buvo. Tačiau nei Hitleriui nei Musoliniui ji nekenkia, netgi gali būti naudinga.

Po anšliuso Vokietija nukreipė visą savo politiką į Balkanus, pirmiausia į Dunojaus baseiną, o Italija į Viduržemio jūrą ir savo kolonijas. Hitleris dabar pradėjo atakuoti pirmuosius to fronto apkasus, būtent — Čekoslovakiją. Jo svarbiausias tikslas tuo tarpu neprijungti Sudetų kraštą, bet atplėšti Čekoslovakiją nuo Prancūzijos ir Sovietų įtakos, suskaldyti ją į tautinę federaciją ir padaryti politiniu ir ekonominiu atžvilgiu Vokietijos vasalu. Dėl to Musolinis Hitleriui nesipriešins, nes jam ši sritis visai nesvarbi. Be to, Hitleris jau dabar daro visas pastangas, kad Jugoslavija, Vengrija, Rumunija ir Graikiją su Bulgarija ir net Turkija ekonominiu atžvilgiu būtų priklausomos nuo Vokietijos ir praskintų kelių į Mažąją Aziją. Šioje srityje abiejų diktatorių tikslai kiek priešingi. Bet sakoma, kad Ryme abudu vadai susitarė viena kitam netrukdyti.

Visą tai turint galvoje reikia pasakyti, kad Rymo—Berlyno ašis, nors žymiai nustojo savo pirmykštės reikšmės ir galios, tačiau ateityje ji dar kai kuriais atvejais parodys veiklumą. Ji bus daugiau reikalinga Hitleriui, nes šis dar tik pradėjo savo didelį žygį į Balkanus. Dėl to Hitleris taip iškilmingai ir su dideliu patosu išgyrė fašistinę Italiją ir prisiekė, kad dabartinės sienos tarp abiejų valstybių bus amžinai nepaliečiamos. Hitleriui Musolinio pagalba arba bent neitralumas bus labai reikalingas. O Musolinis bus dėkingas, kai Hitleris „padės arba bent netrukdys cementuoti Italijos imperiją. Žodžiu, šiuo metu Musolinio su Hitleriu užsienio politikoje eis išvien.

J.

KORESPONDENCIJOS

Ivanėnai, Daugėliškio valsč. *Dėl mokyklos.* Čia yra privatinė Švenčionių „Ryto" pradžios mokykla, kuri veikia nuo 1924 metų. Pirmaisiais savo gyvavimo metais ji neturėjo jokių kliūčių. Bet vėliau atsirado žmonių, kurie ėmė jai kenkti.

1930 metais šio kaimo ūkininkai, besiskirstydami į vienkiemius, paskyrė „Ryto" mokyklai sklypą žemės, ant kurio turėjo būti pastatyti mokyklai namai. „Rytas" greit to padaryti negalėjo. Tačiau vietos ūkininkai to nesuprato ir 1931 metais tą sklypą pasidalino ir ėmė sėti javus. Tuomet Kuchariškės nelietuviškos mokyklos vedėjas Marcinkevičius tą sklypą perėmė savo žinion.

Šiemet čia jau veikia ir nelietuviška mokykla. Jos mokytoja G. Šimkovska lietuviškai mokyti negali. Ji mokina tik 8 vaikus. Mokyklos butas mažas ir neatskirtas nuo namų savininko šeimos. Lietuviškos mokyklos butas daug geresnis ir erdvesnis. Apskritai, tuo tarpu čia lietuviška mokykla pasisekimo turi.

Lietuvis.

Buckūnai, Mielagėnų valsč. *Skirstosi į vienkiemius.* Šis kaimas yra nemažas—daugiau kaip trisdešimt ūkininkų. Bet daugumas mažažemiai. Dabar jie skirstosi į vienkiemius. Tas darbas jiems nelengvas. Ne vienas parduoda ir paskutinį gyvulį, kad galėtų persikelti į vienkiemius.

Čia jaunimo yra nemaža. Kadaise mūsų kaime veikęs Liet. Šv. Kazimiero D-jos skyrius turėjo apie 60 narių, kurių daugumą sudarė jaunimas. Skyrius rengė vakarėlius, darė susirinkimus, statė paminklinius kryžius. Tuomet čia lietuviška knyga ir lietuviškas laikraštis buvo įprasti ir mėgiami draugai, tuomet ir lietuviškos dainos garsai plaukdavo toli toli...

Neseniai čia buvo atvykęs kažkoks ne mūsų žmogus, kuris pas J. B. išnuomojo karčiamai namus. Blaivūs šio kaimo gyventojai tuo yra nepatenkinti. Jie žada daryti visa, kad čia karčiamos nebūtų.

S. S.

Pelesa, Lydos apskr. *Lankosi policijos atstovai.* Šį mėnesį Pelesos apylinkėje pradėjo lankytis policijos įstaigų atstovai. Pavyzdžiui, Lydos neviešosios policijos valdininkas Aleknavičius, Rodunės policininko lydimas, gegužės 7 d. buvo atvykęs į Padzitvę ir Pavalakę.

Padzitvėje valdininkas Aleknavičius buvo užėjęs į čia esamas lietuvių krautuves ir teiravosi, kur yra vietos uždarytos „Ryto" skaityklos inventorius. Jam buvo parodyta skaityklos stalas ir spinta. Valdininkas Aleknavičius pareikalavo inventoriaus sąrašo. Kadangi tokio sąrašo nebuvo, tai jis pasakė, kad dabar „Ryte" esąs toks žmogus (kuratorius), kuris išreikalaus jo žiniai pavestus ne vien buv. skaityklos stalą ir spintas, bet ir patefoną, radijo aparatą ir kt.

Pavalakėje teiravosi apie ten gyvenantį buv. „Ryto" skaityklos vedėją V. Dailydką ir, radęs ten Pelesos vargoninką M. Skerlą, patarė jam po apylinkės kaimus nesilankyti, nes, esą, susipyksią.

Šį mėnesį Pelesos apylinkės lietuvių gyvenamuose kaimuose rengiamos lietuviškos gegužinės pamaldos. Gausiai susirinkę žmonės gražiai pagieda lietuviškų giesmių.

Zetas.

Rodunė. *Išplėšta bažnytinės vėliavos lietuviški žodžiai.* Rodunės bažnyčioje iki šiol buvo graži lietuviška vėliava, kurios vienoje pusėje buvo žodžiai: *Karaliene Angelų, melskis už mus,* antroje—*Šv. Juozapai, melskis už mus.* Ilgą laiką šios vėliavos nieks nelietė ir negadino. Jos nieks nelietė ir kun. Ščemirskio klebonavimo metu, kada Rodunės bažnyčioje visai buvo panaikinti lietuviški giedojimai ir lietuviški pamokslai.

Dabar, klebonaujant Rodunėje kun. Šteinui, š. m. kovo 19 d. *kažkas tos lietuvių vėliavos lietuviškus žodžius nuplėšė, nudraskė.*

Kadangi kun Šteinas prieš tokį niekšų darbą nereagavo, tai Rodunės parapijos lietuviai, gerokai palaukę, išrinko iš savo tarpo atstovus ir gegužės 5 d. nusiuntė tuo reikalu į Eišiškes pas dekaną kun. Močulskį. Lietuvių atstovai jam šį reikalą nušvietė ir paprašė paramos. Dek. kun. Močulskis pažadėjo viską ištirti ir per tuos žmones nusiuntė kun. Šteinui laišką.

Kai lietuvių atstovai gegužės 8 d. nuvyko pas kun. Šteiną, jis iš karto su jais nenorėjo nė šnekėti. Bet kai įteikė dekano laišką — iš karto sušvelnėjo ir pasakė, kad jis pasistengsiąs lietuvių reikalavimus patenkinti.

Dabar eina kalbos, kad kun. Šteinas sutinkąs į bažnyčią įsileisti kitą vėliavą, bet statąs sąlygą, kad ji nebūtų lietuviškų spalvų, kad turėtų tik lietuviškus žodžius.

Katalikas.

Ledelė. Kaltinėnų valsč. *Dėl uždarbių.* Mūsų kaimas nedidelis — tik šeši ūkininkai. Visi yra mažažemiai. Šalia ūkio darbų daugumas verčiasi miško kirtimu. Ir nusiperka duonos.

Pernai, kai čia buvo geras girininkas, atlyginimas už darbą visada buvo tvarkingas. Šiemet, atvykus kitam girininkui, atlyginimas už miško kirtimą išmokamas nepakenčiamu būdu. Pav., kai kurie už miško kirtimą dar nėra gavę atlyginimo per pusę metų. Kai nueina pas girininką prašvti pinigų, tas nenori nė kalbėti. Žmonėms neaišku, ar jis pinigų negauna, ar gavęs tyčia žmonėms laiku neišmoka.

Nesant gerų uždarbių, kai kas važiuoja uždarbiauti Latvijon.

Mūsų žmonių lietuviškas, tautiškas susipratimas vis didėja. Domimasi ir lietuviškąja spauda. Dabar čia ateina lietuviškų laikraščių 16 egz., jų tarpe jau yra 5 egz. ir „Aido".

Miškinis.

Punskas. *Niekšiškas darbas.* Šių metų balandžio 14 d., t. y. Didįjį ketvirtadienį Punsko bažnyčioje padaryta didelė vagystė. Atsirado du nelabieji, kurie nuplėšė nuo Kristaus grabo lietuviškai išsiūtą žodį *„Išsipildė"*. Šie žodžiai puošė Kristaus grabą Punsko bažnyčioje nuo neatmenamų laikų. Dabar atsirado tokie, kurie tai šventvagiškai nuplėšė ir išmetė už tvoros.

Asmens, kurie tai padarė, buvo pastebėti ir atiduoti vietos policijai, kuri ištardė ir paleido.

Dabar šios parapijos žmonės ketina kreiptis į atitinkamas valdžios įstaigas ir pasiteirauti, ar tie šventvagiai bus patraukti teismo atsakomybėn, ar nebus.

Parapijietis.

Kuriems rūpi mūsų krašto lietuvių visuomenės reikalai ir lietuviškos spaudos palaikymas,—kviečiame išsirašyti dažniausiai leidžiamą Vilniaus lietuvių laikraštį — „Aidą".

MANO PASTABOS

Hercenų kaip nebuvo, taip nėra

1863 metais, sukilus lenkų tautai prieš rusus, sukilimu domėjosi visa pažangioji rusų visuomenė, kuri gyvai buvo susirūpinusi ir visos lenkų tautos likimu. Tuo metu žymus rusų publicistas Hercenas leido Londone rusišką laikraštį „Kolokol", kuriame nenustodamas būti rusų patriotu, drąsiai gynė sukilusios lenkų tautos reikalus. Tiesa, Herceno užsistojimas už lenkus lemiamos reikšmės neturėjo, bet tai buvo kilnus mostas, graži užuojauta tiems, kurie buvo skriaudžiami.

Todėl nieko nuostabaus, kad nuo to laiko dažnai yra minimas Hercenas, kaipo skriaudžiamųjų užtarėjas, kurio pavardę rasime ir istorijoje ir dažnuose laikraščių straipsniuose. Suminime Herceno pavardę ir mes kai kada, o ypač tais atvejais, kada tenka kalbėti apie lenkų spaudos nusistatymą šio krašto lietuvių atžvilgiu. Mūsų kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo istorija bus parašyta daug vėliau, greičiausiai tada, kad mūsų gyvų nebus. Nežinome taip pat, kokį paskelbs istorija sprendimą, esame betgi tikri, kad mes nebūsime pasmerkti, nes niekam skriaudos nepadarėme. Visas mūsų darbas — tai legalė kova už savo teises, tai pastangos, kad kada nors ir mūsų visuomenės palengvėtų gyvenimas. Tai ir viskas. Rodos, tiek mažai, tokia kukli programa, kad reikėtų laukti tik pritarimo ir tai ne kokiais nors sumetimais, bet žmoniškumo vardan.

Pagaliau, jei ne pritarimo, tai bent nešališkumo, iš lenkų spaudos mes laukėme, laukėme juo labiau, kai žinome, kad dar netolimi tie laikai, kada ir lenkų spauda gaudyte gaudė įvairių Hercenų reiškiamas nuomones.

Deja Lenkų spaudoje, kaip nebuvo, taip ir nėra Hercenų, kurie nors kartą būtų turėję pilietinės drąsos pasakyti apie mus ***tiesos žodį.*** *Kur tau! Per tuos keliolika metų ne tik kad neužgirdome tokio žodžio, bet prisiklausėme to, ko niekuomet nepamiršime.*

Šio straipsnelio autoriui ne kartą teko pasikalbėti su lenkų spaudos atstovais. Jie apie viską gali kalbėtis, netgi vienu kitu klausimu sugeba parodyti susidomėjimą, tik negalima priminti Vilniaus lietuvių būklės. Tai yra labai nepageidaujama tema, kurią susidomėjus pradedama žiovauti, skundžiamasi, kad nėsą laiko, kad reikią skubėti, arba pasitaiko ir tokių „kolegų", kurie ir pamokslėlį išdrožia, „pamokina", kaip mes, lietuviai, turime elgtis.

Esti ir taip, kad kai kada, gyvo reikalo verčiamas, ieškai progos paliesti. Oho! Pataikai kaip pirštu tvoron. Vieni atsisako, kad negali, kad jiems nepatogu, kad nenori susilaukti nemalonumų. Kiti apsimeta mūsų „bičiuliais" ir pradeda maždaug taip:

— „Matai, tamsta. Gal ir galima būtų. Aš nieko prieš tai neturiu, tik, kaip žinai, dabar tokios aplinkybės, nepalanki konjunktūra. Nors iš antros pusės, gal nieko blogo ir neatsitiktų. Arba aš žinau. Tik turiu pažymėti, kad tai ne nuo manęs pareina. Gerai. Pasiteirausim. Jei tik bus galima. Nors gal šiuo metu dar nepatogu, gal geriau palaukti Bet aš, jei galėsiu, tai mielu noru..."

Klausai žmogus šitokios „nuomonės" reiškimo ir stebiesi, iš kur tiek daug prirenkama žodžių ir kaip gražiai jie sudėstomi. Tikras retorikos šedevras, kurį išklausius pasijuoki labai nejaukiai ir sprunki kuo greičiau, iš kur atėjęs, o galvodamas apie pareikštą X. ar Y. žurnalisto nuomonę, prieini išvados, kad lenkų spaudoje, pradedant kairiausiuoju ir baigiant dešiniausiu organu, Hercenų kaip nebuvo taip ir nėra.

Tiesa, Hercenas gyveno užsienyje.

R. M.

— Į Kauną atvyko naujas Anglijos pasiuntinys ir įgaliotas ministeris, kuris gegužės 18 d. Lietuvos Valstybės Prezidentui įteikė savo įgaliojimo raštus.

Lietuvių kalbos skiltis

Šį kartą pradedu be įžangos. Pakalbėkime apie tikslo aplinkybės sakinius.

1) kartais girdime ir skaitome tokios rūšies sudėtinius sakinius: *Pradėjo jo ieškoti, kad paliepimą įteikti; ką mano daryti ministerija, kad apsaugoti darbininkų gyvybę?*

Kartais sako ir rašo „dar geriau": *Pradėjo jo ieškoti, kad paliepimą įteikus; ką mano daryti ministerija, kad apsaugojus darbininkų gyvybę?*

Čia tikslo aplinkybės sakiniuose pavartotas jungtukas *kad* su bendratimi arba su padalyviu. Jablonskis tokius sakinius taiso, liepdamas sakyti: *Ėmė jo ieškoti, kad paliepimą įteiktų; ką žada daryti ministerija, kad apsaugotų darbininkų gyvybę?*

Iš tų taisymų matome, kad tikslo aplinkybės sakiniuose vartojamas jungtukas **„kad" tiktai su tariamąja nuosaka.**

Tokia tikslo aplinkybės sakinio sintaksė yra jau labai sena. Taip sudarydavo tikslo sakinius Širvydas, tik jis dar vartojo jungtukus *idant* ir *adunt:*

Asz ataiau, idant giwenimu turetu ir skalsiaus turetu (Punktay sakimu 65,2-3); *suprastinay rašik, adunt kiekvienas žmogus skaytit ir iszmanit galetu* (P. S. 18,24-27).

Todėl turime sakyti: *Atėjau, kad tave pamatyčiau* (ne pamačius!), *Parodėte mums kelią, kad nepaklystume* (ne „nepaklysti"!)

Ištisiniame sakinyje tikslui reikšti vartojama bendratis. Jablonskis sako: *Pradėjo jo ieškoti paliepimui įteikti, ką žada ministerija daryti darbininkų gyvybei apsaugoti?*

2) Ar galima sakyti: *Jis nuduoda protingą, Nuduok, kad miegi?*

Negalima! Jablonskis ir Skardžius tokiuose pasakymuose vartoja veiksmažodžius *dėtis, apsimesti.* Be tų, Skardžius dar vartoja čia *vestis.* Taigi turime sakyti: *Jis dedasi, apsimeta protingas, Apsimesk, dėkis miegąs, Jis didžiu vedas.*

Šiaip ir veiksmažodis *nuduoti* vartotinas. Skardžiaus žodžiais, jis „tegali reikšti tik davimą į šalį ten", pv.: *Kažinkur nudavė mano knygą, ir dabar pats nebegali surasti", „Nudavė dukrelę už šimto mylelių".*

3) *Prašau ponią mokytoją,* ar *prašau ponios mokytojos?*

Skardžiaus nuomone, geriau čia vartoti galininką prašomajam asmeniui, o kilmininką prašomajam daiktui reikšti. Tuo būdu išvengiama dviprasmybės. Taigi turėtume sakyti: *prašau ponią mokytoją knygos, prašau tėvą laikrodžio ir t.t.*

4) Ar galima vartoti: *kas link to dalyko, kas link tautybės, kas dėl mano triumfo...* ir t. t.?

Negalima! Jablonskis taiso: *Tautybės — jie visi lietuviai, kai tautybės, tai jie..., dėl tautybės — jie visi lietuviai* (plg. *gerumo, dėl gerumo jie visi geri, kai Petras, tai šis nieko neišmano), Kai dėl vadinamo triumfo... Dėl mano triumfo — tiek pasakysiu.*

Elena Horodničiūtė.

VILNIAUS KRONIKA

Dar dėl laikraščių gavimo

Vilniaus lenkų laikraščiuose buvo rašyta, kad dabar, Lietuvai ir Lenkijai pasirašius pašto susisiekimo sutartį, Vilnius ir Kaunas galėsią pasikeisti laikraščiais. Vilniaus laikraščiai galėsią eiti Kaunan, o Kauno—Vilniun.

Bet, pasirodo, šis klausimas dar neišspręstas. Kauno laikraščių Vilniuje vis dar nematyti. Vilniaus lietuviškų laikraščių redakcijos nuo praėjusių metų rudens ikio šiol negauna iš Kauno jokio lietuviško laikraščio.

Kai kurios Kauno laikraščių administracijos mums yra pranešusios, kad po gegužės 10 d. jos vėl pradėjusios mums savo laikraščius siuntinėti.

Nauji lietuviški leidiniai

Nesant nuolatinio jaunimui skiriamo žurnalo, Vilniuje vis tebeleidžiami vienkartiniai žurnalai. Paskutiniu laiku išėjo du: „Jaunimas" ir „Darbas". Pirmojo redaktorius Vladas Griciukas, antrojo — Stasys Misiūnas.

Jaunas kompozitorius Julius Sinius sukomponavo ir Ceikinių klebono kun. Vl. Varanavičiaus lėšomis išleido šešias religinio turinio giesmes „Aidai į dangų". Be to, baigiamas spausdinti jo surinktų ir suharmonizuotų giesmių knyga (kantička), pavadinta „Į amžinatvę lydint".

Tai pat teko sužinoti, kad spausdinama iš lenkų kalbos išversta knyga „Sveikatingumas kaimo pirkioje".

Neleisti lietuviški vaidinimai

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija norėjo Valkininko miestelyje surengti du lietuviškus vakarus. Gegužės 7 d. būtų vaidinama Gogolio 3 veiksmų komedija „Piršlybos", gegužės 8 d. — religinio turinio 4 veiksmų drama „Marija Magdalietė". Tuo reikalu buvo įteiktas Vilniaus-Trakų apskrities storastai prašymas. Draugijos valdybos nariui Pr. Žemaičiui nuėjus storastijos įstaigon, referentas pranešė, kad vakarams leidimas yra, belieka tik prašymas apmokėti žyminiu mokesčiu. Žyminį mokestį apmokėjus, po kelių minučių tas pats storastijos referentas pasišaukė tą patį Draugijos atstovą ir jam pranešė, kad storastija staiga gavusi iš vaivadijos pranešimą, kad vaidinimams leidimą atšauktų ir vaidinimus atidėtų kitam kartui, nes gegužės 7 ir 8 dienomis nebus to žmogaus, kuris turėtų būti pasiųstas į Valkininką.

Storastijos referentui pažadėjus duoti leidimą kitą kartą, pasiremiant tuo pačiu Draugijos prašymu, vakarai buvo numatyta surengti Valkininke gegužės 21 ir 22 d.

Gegužės 18 d. tas pats Draugijos valdybos atstovas Vilniaus-Trakų apskrities storastijoje sužinojo, kad ir šį kartą lietuviškų vakarų rengimo reikalas išspręstas neigiamai.

Gudų poezijos vakaras

„Aide" jau buvo minėta, kad Lietuvių Meno ir Literatūros Draugijos rūpesčiu šio mėn. 17 dieną buvo rengiamas gudų poezijos vakaras.

Vakaras buvo surengtas Liet. Studentų S-gos salėje. Susirinkus gudų ir lietuvių visuomenei, vakarą atidarė Draugijos pirmininkas kun. A. Viskantas, pasveikinęs atsilankiusius gudų visuomenės veikėjus ir šiaip atstovus. Po to buvo į prezidiumą pakviestas iš gudų redaktorius Šutavičius.

Referatą lietuviškai apie gudų poeziją skaitė Vytautas Tumas. Prelegentas suglaustai atpasakojo svarbesniuosius gudų literatūros ir ypač poezijos laikotarpius, plačiau apibūdinęs pokarinę gudų literatūrą Vilniuje. Iš paskaitos paaiškėjo, kad po karo Vilniuje ypač daug laimėta poezijoje, kurią atstovauja visa eilė gudų poetų su Tanku Mašara ir Vasilionu priešakyje.

Po referato, prelegentas V. Tumas, mgr. J. Chvorastas ir stud. A. Suchaja padeklamavo kelių poetų eilėraščius. Iš eilės deklamavo iš savo poemos apie K. Kalinovskį žymiausias jaunųjų gudų poetas Maksimas Tankas. Jis taip pat padeklamavo mūsų poetų A. Žukausko ir O. Miciūtės verstus į gudų kalbą eilėraščius.

Įdomų gudų poezijos vakarą užbaigė V. Tumas, padeklamavęs kelis gudų poetų eilėraščius, išverstus į mūsų kalbą.

Išvyka į Trakus

Sekmadienį (gegužės 22 d.) „Romuvos" Klubas rengia išvyką į Trakus. Norintieji prie jos prisidėti ir linksmai praleisti dieną, prašomi yra susirinkti 8 val. ryte Vilniaus geležinkelio stotyje. Traukinys išeis 8 val. 30 min. Iš Trakų galima bus grįžti traukiniu: 16 val. 6 min, 16 val. 20 min,. 17 val. 15 min., 17 val. 50 min. ir tt.

Bilietai iš Vilniaus į Trakus ir atgal kaštuos 1 auks. 80 sk.

„Romuvos" Klubo Valdyba.

Demokratinis klubas Vilniuje

Vietos lenkų spauda jau nuo seniau retkarčiais paduodavo žinių, kad Vilniuje būsiąs įsteigtas demokratinis klubas.

Dabar teko sužinoti, kad toksai klubas esąs jau suorganizuotas ir jo priešakyje atsistojo universiteto profesorius Kridl. Be to, į klubo valdybą įėjo adv. B. Kžižanovskis, žinoma rašytoja E. Ochenkovska, adv. Šabelskis ir kiti.

Mieste kalbama, kad naujai suorganizuotas klubas netrukus žadąs arčiau susipažinti ir su vietos lietuvių visuomenės gyvenimu.

Pažiūrėsime!

Katedros aikštės tvarkymas

Šiemet pavasarį Katedros aikštėje, kur kitados stovėjo carienės Katarinos paminklas, buvo iškasta daugelis medžių, kurie pernešti kiton vieton.

Iškasus medžius, pradėta toje vietoje nukasinėti supiltas paaukštinimas, kuris rusų laikais buvo padarytas statant minėtą paminklą. Dabar, sulyginus aikštę, ji bus skubiai tvarkoma ir dar šiemet galutinai būsianti savarkyta.

Italijos karalius keičia titulą

Nori pasilikti imperatorium

Italijos karalius po Abisinijos užkariavimo prie savo titulų prisijungė dar Etiopijos imperatoriaus titulą. Dabar jis bene nenori turėti dvilypio titulo — karaliaus ir imperatoriaus, ir nori pasiskelbti vien Rymo imperatoriumi.

Kaip rašo vienas prancūzų laikraštis, Musolinis tikrai galvoja apie tai. Rymo imperijon turėtų įeiti pati Italija, Etiopija ir kolonijos: Libija, Dodekanezo salynas ir Eritreja. Jis jau bene veda derybas su Vatikanu dėl iškilmių, kuriose turėtų dalyvauti ir Popiežius. Esą jau numatyta, kad Viktoro Emanuelio vainikavimas imperatoriaus vainiku turėtų įvykti šv. Petro ir Povilo bazilikoje ir kad tą vainiką jam uždėtų ant galvos pats Popiežius.

Kiek tame yra tiesos, sunku susigaudyti. Reikėtų tik pastebėti, kad Musolini ir visi italai nepaprastai mėgsta įvairias iškilmes, tad visai galimas daiktas, kad tokia mintis, kaip Italijos karaliaus paskelbimas imperatoriumi, galėjusi gimti Musolinio galvoje.

Padėka

Nuoširdžiai dėkojame Vytauto Didžiojo gimnazijos direktoriui p. Šikšniui, kapelionui kun. Basiui, mokytojams, orkestrui, mokiniams ir kt., kurie dalyvavo mūsų dukrelės a. a. Marijos Žygaitės laidotuvėse.

Tėvai.

Redakcijos atsakymai

N-tui. Dėl tam tikrų aplinkybių to reikalo vilkti aikštėn nepatartumėm. Reikėtų palaukti, kokie bus tardymo vaisiai.

Kuotai. Korespondencijos negalėsime įdėti. Patartumėm apie tai pranešti aukštesniajai kopo vadovybei. Be abejo, ji tuos faktus ištirtų ir padarytų reikalingas išvadas. Aną kartą apie besimokantį jaunimą neįdėjome todėl, kad nenurodėte nė vieno konkretaus fakto—nepadavėte pavardžių ir kada, kur tai įvyko.

Jonioniečiams. Linkėjimų negalėsime įdėti.

Lietuvos geležinkelių delegacijos darbai

Varšuvoje

— Ką jie taip ilgai daro? — klausia ne vienas apie Lietuvos — Lenkijos derybas dėl tiesioginio geležinkeliais susisiekimo. Pabaigtos derybos dėl pašto ir vandens susisiekimo, o čia vis dar ne.

Iš tiesų, tariamasi ilgai. Kaip žinome, šios derybos yra prasidėjosios balandžio 29 dieną.

Pasirodo, darbo yra pakankamai. Lietuvos delegacijoje yra 6 žmonės. Sudarytos 2 komisijos (viena ruošia vyriausiąją tarpvalstybinę sutartį, kita — vykdomąją sutartį), kurios posėdžiauja gana ilgai: kasdien nuo 9 val. iki 15 val ir nuo 17 val. iki 20 val. Vadinasi, dirba net išsijuosę. Vienoje komisijoje su lenkų delegacija kalbamasi vokiškai, kitoje — prancuziškai. Sutarčių tekstai bus parašyti lietuviškai ir lenkiškai. Dabar jau einama prie derybų baigos. Manoma užbaigti apie š. m. 20 d. Pasirašyta sutartis galios iki 1940 metų gegužės 15 dienos.

Pasirašius sutartį iš Kauno į Varšuvą eis 2 traukiniai (greitieji). **Iš Kauno išeis 20 val. 33 min.** Lentvaryje bus atkabinti 2 vagonai, į Vilnių jie atvyks 23 val. 22 min., kiti gi vyks į Varšuvą ir bus rytojaus dieną 6 val. 38 min.

Iš Varšuvos į Kauną eis 0 val. 15 min. (t. y. po vidurnakčio 15 min.), Lentvaryje bus 7 val. 27 min., o Kauną pasieks 9 val. 15 min.

Iš Vilniaus į Kauną traukinys išeis 6 val. 40 min. ir Lentvaryje bus prijungtas prie to traukinio, kuris vyksta iš Varšuvos į Kauną.

Be to dar tarp Kauno ir Vilniaus kursuos paprastas keleivinis traukinys. Nuo Kauno iki Vilniaus vaikščios Lietuvos geležinkelių vagonai visų trijų klasių.

Iš Kauno į Vilnių eis 8 val. 27 min. ir Vilniuje bus 11 val. 57 min.

Iš Vilniaus į Kauną išvažinės 19 val. ir bus Kaune 22 val. 17 minučių.

Kaip matome, geležinkeliais susisiekimas keleiviams yra patogus. Apie prekybinius traukinius kalbėta daugiau tik teoretiškai, nes iki šiol jokie prekybos reikalai konkrečiai nenumatomi. Nejaučiama, kad prekybinei sutarčiai sudaryti bus sušaukta Lietuvos—Lenkijos konferencija birželio mėnesį.

Kadangi perdavimo priėmimo stotis bus Lentvaryje, tai Lenkijos geležinkelių valdyba dabar skubiai perstatinėje Lentvario stotį.

Lietuvos geležinkelių delegacija apsigyveno Europos viešbutyje. Laisvu laiku, šventėmis jos nariai ateina į lietuvių pamaldas kūdikėlio Jėzaus bažnyčioje. Be to, dar kai kada nueina į operą ar į kitas meninės vertės pramogas. Lenkų sudarytoji delegacija mūsų tautiečius buvo nuvežusi į Zakopaną ir į Poznanės mūgę, kur jie susipažino su Lenkijos pramonės šakomis.

K. U.

Viskas ginklams

Iš spaudos jau seniai žinome, kad visos valstybės, kaip mažos, taip dar labiau didelės, labai daug pinigų skiria apsiginklavimui. Kai kurios valstybės, negalėdamos tam tikslui skirti tiek daug pinigų iš biudžeto, skelbia paskolas, kurios paskutiniu metu labai padažnėjo.

Tik ne visur gyventojai noriai skolina. Valstybėse, kur piliečiai skirstomi į geresnius ir blogesnius, tokios paskolos sunkiai pasiseka. Ir priešingai, kur gyventojai turi užtikrintas piliečių teises, ten jie negaili lėšų valstybės reikalams.

Geriausia pavyzdį duoda Prancūzija. Jau anksčiau buvusi Bliumo vyriausybė buvo paruošusi didelės paskolos planą, bet, jai atsistatydinus, šį klausimą išsprendė dabartinė Deliadiero vyriausybė.

Telegramų pranešimu, šio mėn. 16 dieną vyriausybė paskelbė pirmąja didelės paskolos mėginimo diena. Dabar jau žinia, kad tą dieną 5.000.000.000 frankų paskolos lakštai visi buvo išpirkti.

Už paskolos dalį prancūzai tuojau užsakė Amerikoje 100 didelių karo lėktuvų.

KARAS KINIJOJE

Japonai laimi

Iš Tolimųjų Rytų ateina žinių, iš kurių matyti, kad japonų kariuomenei vis labiau sekasi. Jos vadovybė savo pranešimuose išvardina daugybę vietų, kurias japonams pasisekė užimti. Tarp kita matyti, kad japonų kariuomenė užėmė Lunghajaus geležinkelį keliose vietose į rytus ir į vakarus nuo Sučau. Suspausta Sučau apylinkėse kiniečių kariuomenė besigindama stengiasi prasimušti pietų ir pietų vakarų kryptimis. Čia dar eina atkaklūs mūšiai. Pačiame Sučau, kuriame yra apie 250.000 kiniečių kariuomenės, kilo panika. Japonai jau pradėjo šaudyti į miestą iš sunkiosios artilerijos. Vyriausias kiniečių štabas iš Sučau dar buvo suspėta iškelti į Kveitono miestą.

Ši kiniečių apsigynimo linija jau sutriuškinta, kiniečiai bus priversti atiduoti japonams Lunghajaus geležinkelį. Čangkaišekas yra bene prirengęs dar vieną apsigynimo liniją Kinijos pietuose, Kantono apylinkėse.

Ką ras japonai Sučau

Kiniečių kariuomenė nesitikėjo tokio staigaus japonų puolimo. Jos vadovybė Sučau mieste buvo sutraukusi daug Lunghaujaus geležinkelio vagonų, garvežių, ištisų traukinių. Vienoje stotyje netoli Sučau stovi 600 vagonų ir 25 traukiniai, pačiame Sučau suburta 50 traukinių. Visa tai turės patekti į japonų rankas. Tų traukinių išvaryti į vakarus, kur vėl spiečiasi nauja kiniečių kariuomenė, nėra galimybės, nes ten geležinkelis keliose vietose yra japonų rankose ir išardytas. Be to, japonai ras Sučau nemaža amunicijos ir maisto.

KARAS ISPANIJOJE

Prasideda didesnės kautynės

Šiomis dienomis nacionalistų kariuomenė vėl pradėjo po truputį judėti ir žygiuoti priekin. Jai pasisekė užimti Korbalano miestą, o šalia jo sustiprintą vyriausybininkų kariuomenės stovyklą. Korbalano miestas yra į pietų rytus nuo Teruelio. Čia įvyko smarkios kautynės, nes vyriausybininkai šio miesto apylinkes buvo gerai sustiprinę dar naminio karo pradžioje.

Kryptis, kuria žygiuoja nacionalistai, rodanti, kad jie dabar nori pulti Valenciją ir ją paimti. Jei šis žygis jiems pasisektų, tuomet Madrido likimas būtų jau beveik išspręstas: netekęs vieno didesnių savo naturalaus uosto, jis turėtų pasiduoti nacionalistams.

Sunku susisiekti Valencijai su Barcelona

Susisiekimas tarp Bercelonos ir Valencijos sausuma nutrauktas. Tai pripažįsta ir patys vyriausybininkai.

Barcelonoje pasislėpusi raudonosios Ispanijos vyriausybė oficialiai pranešė, kad paštas bus vežiojamas tarp Valencijos ir Barcelonos povandeniniais laivais.

Vyriausybininkų jėgos jau baigiasi

Iš Barcelonos pranešama, kad vyriausybė išleido įsakymą gimusiems 1925 ir 1926 m. stoti kariuomenėn. Jie turėjo tai padaryti gegužės 18 d.

Ką tie 12 ir 13 metų vaikai darys kariuomenėje? Matyt, vyriausybininkų jėgos baigiasi.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.